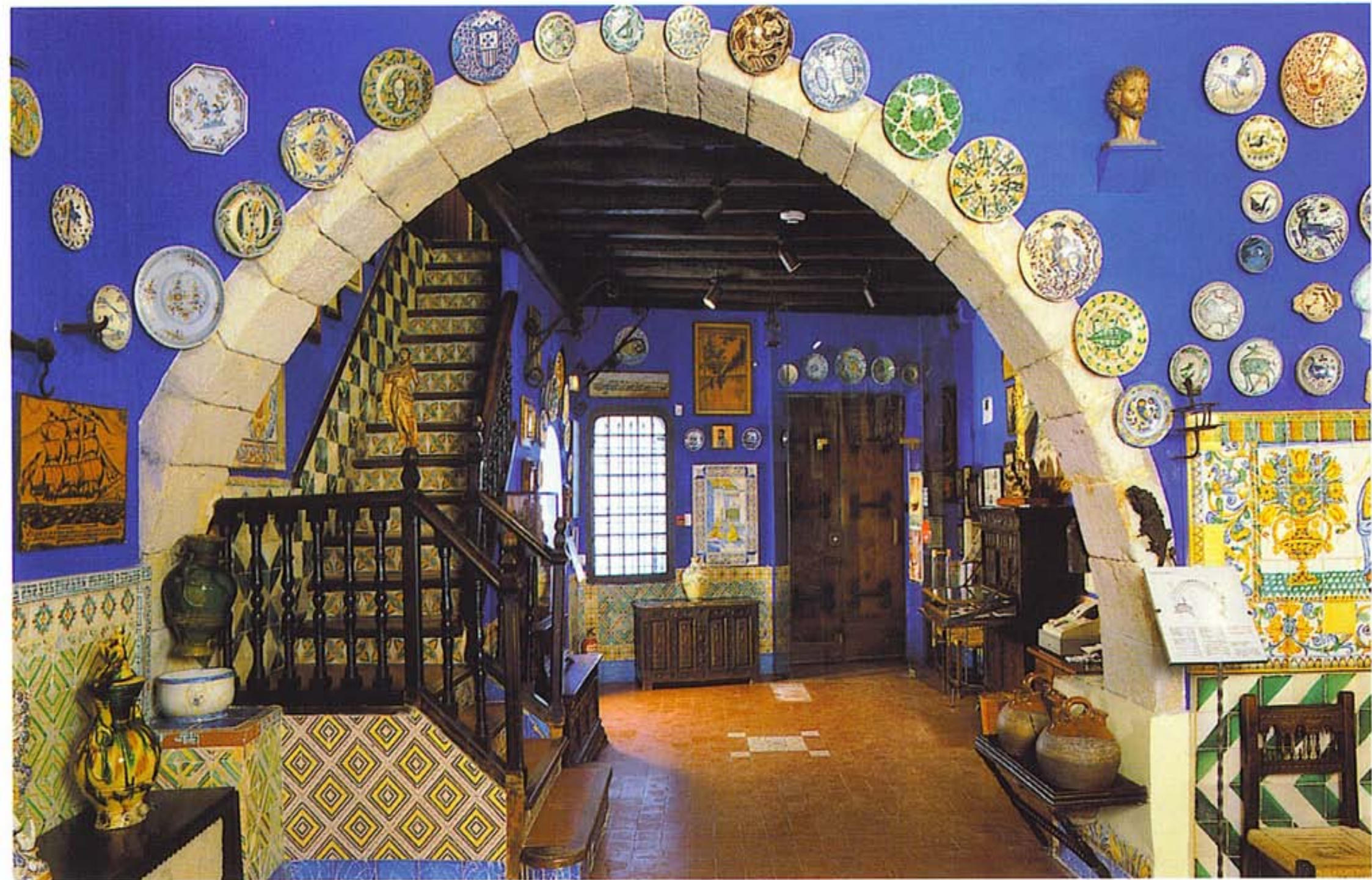




Modernisme – malířství

Festes Modernistes (Sitges)

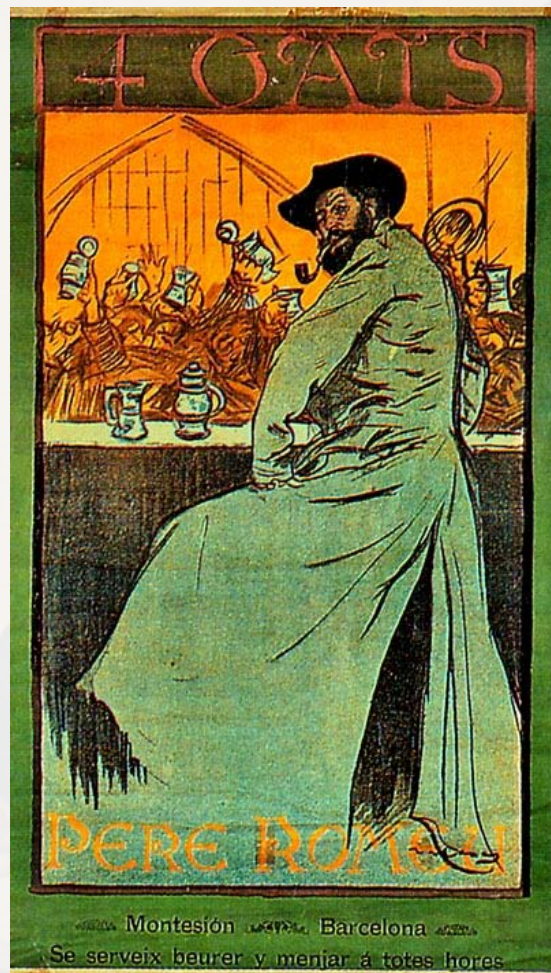
- Označení pětice kulturních událostí, které v letech 1892-1899 uspořádal malíř a spisovatel **Santiago Rusiñol** ve svém letním sídle **Cau Ferrat** v Sitges. Jednalo se o největší veřejnou manifestaci uměleckých principů *modernisme*; každá z událostí byla hojně komentována dobovým tiskem, účastnila se jich celá řada osobností z katalánské i španělské kulturní elity.
- Rusiñol z domu udělal své soukromé muzeum, zároveň však tyto prostory sloužili k pravidelným setkáním předních umělců katalánského modernismu, obzvláště pak k setkávání malířů. Šlo o vymezení vůči předchozí generaci a jejich Jocs Florals → zde však nebyla žádná ocenění a prostoru se dostalo všem odvětvím umění, přičemž důraz byl na ryze modernistické estetiky. Vždy velmi volnomyšlenkářská atmosféra (šok pro umělce z Cercle Artístic de Sant Lluç). Každou událost zahajoval proslovem shrnujícím modernistické vize právě S. Rusiñol.
- **Chronologie událostí:**
 - 1) srpen 1892 (malířství, výstava modernistů)
 - 2) září 1893 (hudba, divadlo)
 - 3) listopad 1894 (přesun dvou děl El Greca do Cau Ferrat, literární soutěž)
 - 4) únor 1897 (premiéra opery *La fada* – E. Morera)
 - 5) červenec 1899 (klavírní koncert, divadelní hry)



Interiér Cau Ferrat, Sitges

Els Quatre Gats

- Legendární barcelonská kavárna, pivnice a kabaret v přízemí **Casa Martí** (c/Montsió), slavnostně inaugurována 12. června 1897. Místo setkávání tehdejší barcelonské bohémy, zároveň centrum umělců katalánského modernismu. Podnik fungoval do roku 1903.
- Zakladatelem a provozovatelem byl podnikatel, bohém a dobrodruh **Pere Romeu** (1872-1908), jenž předtím pracoval v **Le Chat Noir** (Paříž) → inspiraci si přinesl do Barcelony; podnik vznikl i díky investicím malíře a mecenáše umění **Ramona Casase** a bankéře **Manuela Girony**. Název inspirován částečně pařížským podnikem a částečně komentářem S. Rusiñola o nízké návštěvnosti. Sám Romeu nebyl moc dobrým podnikatelem, proto na sebe podnik Els Quatre Gats nedokázal vydělat a po několika letech musel být jeho provoz ukončen. Dlouhá desetiletí pak neexistoval, dnes se na stejném místě nachází restaurace [4GATS](#), která těží z legendárního nádechu místa.
- Místo setkávání předních umělců *modernisme* (Rusiñol, Casas, Utrillo, Granados, Albéniz); místo konání uměleckých výstav, hudebních představení či literárních čtení (první veřejnou výstavu tu měl i [Pablo Picasso](#) – pro Picassa všeobecně byla inspirace katalánským *modernisme* [klíčová](#)). Inspirace pro vznik důležitého modernistického magazínu *Quatre Gats* (1899). Po konci Els Quatre Gats prostory v Casa Martí sloužily v letech 1903-1936 schůzím uměleckého sdružení [Cercle Artístic de Sant Lluc](#) (zal. 1893 jako katolická reakce na bohémský proud *modernisme*; A. de Riquer, bratři Llimona, Antoni Gaudí).



Vlevo: **Portrét Pere Romeu** (Ramon Casas, 1898).

Uprostřed: **Plakát Els 4 Gats** (Ramon Casas, 1899).

Vpravo: **Menu Els 4 Gats** (Pablo Picasso, 1899).



Interiér Els Quatre Gats
(skica: Ricard Opisso, okolo 1900)



Interiér Els Quatre Gats (1900)

Zásadní modernistické časopisy

- **QUATRE GATS** (1899): Literární a umělecký týdeník v katalánštině, navázaný na *Els Quatre Gats* (reklama, umělecká a literární činnost – soutěže), celkem vyšlo 15 čísel (únor-květen 1899), redakce: Romeu, Casas, Utrillo; spolupráce s: Pujulà, de Riquer, d'Ors, Opisso, Vallmitjana, Gener, Pichot, Mir, Maragall, Nonell. Inspirace podobnými časopisy ve Francii. Každé číslo mělo čtyři strany, na titulní vždy kresba jednoho z modernistických malířů; platforma pro známé i začínající umělce. [Digitalizovaná verze](#).
- **PÈL & PLOMA** (1899-1903): Literární a umělecký týdeník, později čtrnáctideník a měsíčník v katalánštině (některé texty španělsky či francouzsky), pokračovatel *Quatre Gats*; redakce: R. Casas (sponzor, umělecký šéf, ilustrátor) a M. Utrillo (redaktor) – opět spolupráce s předními osobnostmi *modernisme* (Mestres, Pijoan, Guimerà, Llimona). Časopis do značné míry sloužil Casasovi k propagaci vlastního díla a k zisku dalších zakázek. Od č. 77 změna formátu (kvalitnější papír, 32 stran...). [Digitalizovaná verze](#).
- **FORMA** (1904-1908): Pokračovatel předchozích periodik, opět uměleckého zaměření (zejména na obrazy iberské provenience), ve španělštině, katalánštině a francouzštině, celkem 26 čísel, vycházel nepravidelně s delší pauzou 1905-06, šéfredaktor: Miquel Utrillo. I na tomto časopisu se významně finančně i obsahově podílel R. Casas. Kvůli nezájmu čtenářů zanikl roku 1908.

Ramon Casas i Carbó (1866-1932)

- Malíř a kreslíř tvořící zejména v impresionismu, klíčová postava a spoluzakladatel katalánského modernismu. Kromě samotného malování proslul jako mecenáš umění a důležitý hybatel kulturního prostředí.
- Narozen v Barceloně do bohaté rodiny (otec zbohatl obchodem v koloniích, matka pocházela z prům. rodiny). V pouhých 15 letech se vydává do Paříže, kde studuje malbu a žije bohémským životem. Po návratu do Barcelony se přátelí se S. Rusiňolem, později cestuje po celém Španělsku, poté opět návrat do Paříže (Montmartre). Podobně jako i ostatní umělci z této generace je ovlivněn tvorbou Toulouse-Lautreca či Steinlena.
- V letech 1897-1903 spojen s okruhem lidí okolo Els Quatre Gats a s nimi spojených časopisů. Pozvolna se stává nejžádanějším barcelonským portrétistou → během prvních dvou dekád 20. století vytváří uhlém portréty snad všech důležitých osobností v katalánské i španělské společnosti. Těchto portrétů je přes 200.



Ramon Casas
(autoportrét, 1908)

Ramon Casas i Carbó (1866-1932)

- Společně s Alexandrem de Riquerem je považován za průkopníka tvorby plakátů v Katalánsku. Inspirován Toulouse-Lautrekem vytváří nejprve reklamní plakáty pro Els Quatre Gats, později uspěje v několika veřejných konkurzech (Anis del Mono, Codorniu, Cigarrillos Paris).
- Vzhledem ke svému ekonomickému a společenskému postavení mohl Casas přijímat libovolné zakázky. Jeho talent rozpoznali již ve Francii – upozornil na sebe obrazem *Autoretrat vestit de flamenc* (1883), avšak většinu svého díla vytvořil v Katalánsku. Jeho obrazy prozrazují nezaměnitelný styl a řada z nich se stala symbolem katalánské kultury přelomu 19. a 20. stol.
- Mezi ta nejvýznačnější patří: *Cursa de braus* (1884), *Retrat d'Elisa Casas* (1889), *La vídua* (1890), *Retrat de les senyoretas N.N.* (1890), *Montmartre* (1891), *Plein air* (1891), *Au Moulin de la Galette* (1892), *Ball al Moulin de la Galette* (1893), *Abans del bany* (1894), *Ball de tarda* (1896), *Processó de Santa Maria del Mar* (1896), *Ramon Casas i Pere Romeu en un tàndem* (1897) či *Jove decadent* (1899). Zvláštní pozornosti si pak zasluhují již zmiňované portréty významných osobností kulturního a politického života v Katalánsku na počátku 20. stol. [Přehled Casasových děl na stránkách MNAC.](#) ([VIDEO](#))



Nalevo: **Autoretrat vestit de flamenc** (R. Casas, 1883)
Napravo: **Au Moulin de la Galette** (R. Casas, 1892)



Plein air
(Ramon Casas, 1891)



Jove decadent
(Ramon Casas, 1899)





Ramon Casas i Pere Romeu en un tàndem
(Ramon Casas, 1897, [MNAC](#))



Ramon Casas i Pere Romeu en un automòbil
(Ramon Casas, 1901, [MNAC](#))



Nalevo: **Enric Prat de la Riba** (1899)
Uprostřed: **Enric Morera** (1899)
Napravo: **Isaac Albéniz** (1899)





SÍFILIS



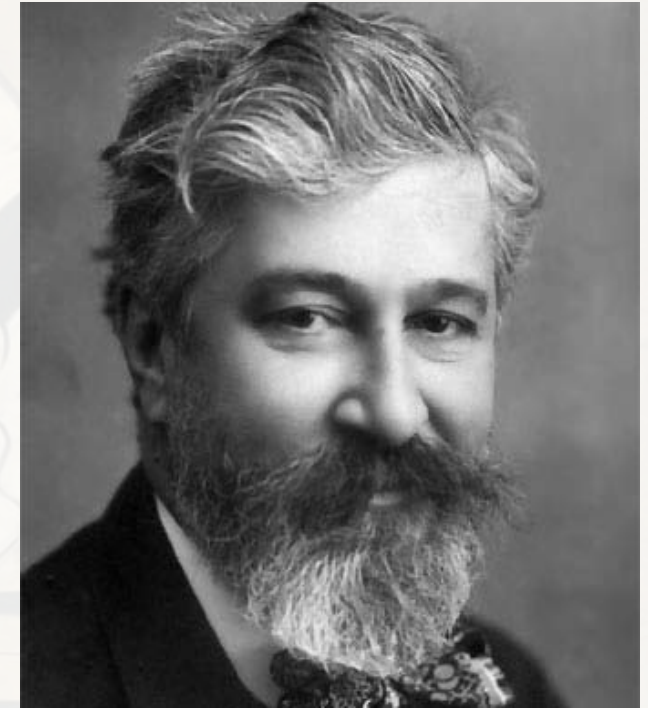
Curación
absoluta y radical
en el
Sanatorio para sífilíticos
Calle Mayor de la Bonanova · 74 ·
Para más informes al Dr. Albreu, calle Vergara · 10 · Barcelona
ó en el mismo establecimiento
al Administrador Sr. Rumiá

J. THOMAS - BARCELONA

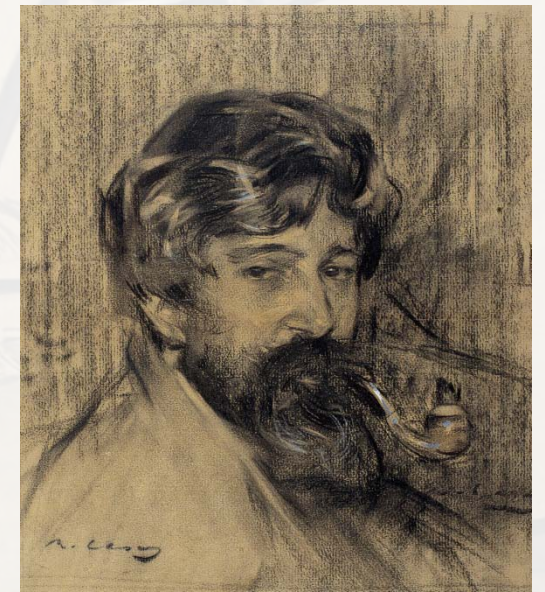
Nalevo: **Pablo Picasso** (1900)
Uprostřed: **Pompeu Fabra** (1902)
Napravo: **Plakát pro sanatorium** (1900)

Santiago Rusiñol i Prats (1861-1931)

- Katalánský malíř, spisovatel, dramatik a novinář. Narozen v Barceloně, neoddiskutovatelný lídr katalánského modernismu. Pocházel z dobře situované rodiny podnikatelů v textilním průmyslu (Manlleu).
- Neustále na cestách, malířskému umění se naučil zejména v Paříži. Spolu s R. Casasem je ústřední postavou *modernisme* – zejména jako organizátor *festes modernistes* (Cau Ferrat, Sitges). Kromě výtvarného umění byl i významným dramatikem a romanopiscem.
- Zejména v mládí neuspořádaný rodinný život, léčení ze závislosti na morfinu, nicméně v Katalánsku i ve Francii velice uznávaný (držitel Řádu čestné legie, státní pohřeb,...). Jeho výtvarné dílo můžeme shrnout do několika konceptů: Sitges, symbolismus, zahrady. Mezi jeho nejznámější díla patří: *El port de Barcelona* (1884), *Tarda de pluja* (1889), *La Banlieue* (1891), *El pati blau* (1892), *Novel·la romàntica* (1894), *La morfina* (1894), *La riallera* (1895) či *Jardins d'Aranjuez* (1907).
([VIDEO1](#),[VIDEO2](#))

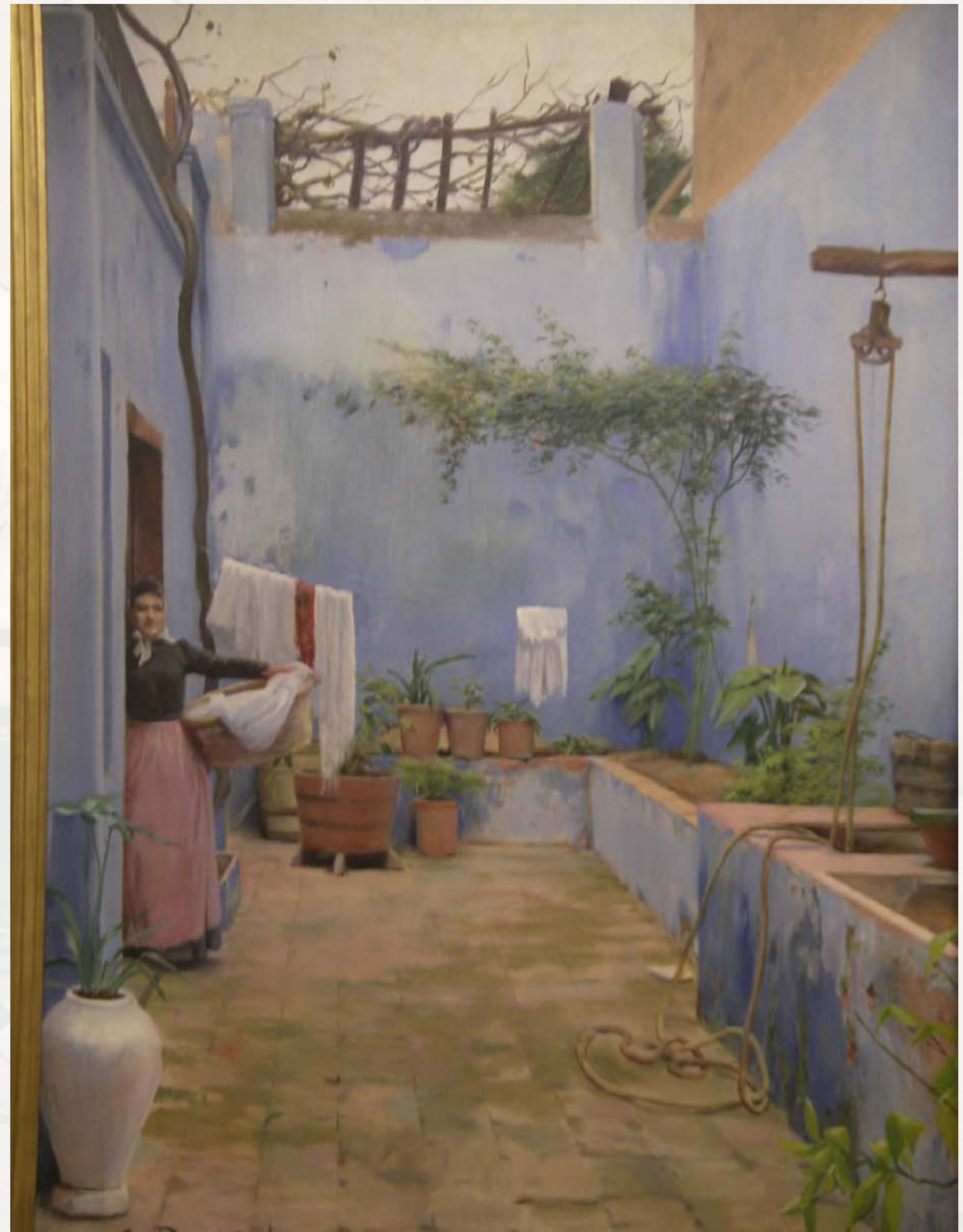


Santiago Rusiñol
(fotografie + portrét)





Nalevo: **Tarda de pluja** (1889)
Napravo: **El pati blau** (1892)





Novel·la romàntica
(Santiago Rusiñol, 1894)



Masia Blanca (Bunyola, Mallorca)
(Santiago Rusiñol, 1902)

S. Rusiñol

Jardins d'Aranjuez
(Santiago Rusiñol, 1907)



Miquel Utrillo i Morlius (1862-1934)

- Malíř, kulturní hybatel a kritik umění, narozen v Barceloně. Studuje inženýrství v Barceloně a v Paříži, od mládí vášnivým exkurzionistou, díky čemuž se seznamuje s předními osobnostmi kat. nár. obrození. V letech 1880-1888 žije kočovným a bohémským životem v Paříži, Madridu, Frankfurtu či Hamburku → získává další spoustu kontaktů, v Paříži navštěvuje podniky na Montmartru apod. Do Barcelony se vrací až v období příprav na Světovou výstavu 1888.
- Díky přátelství s Rusiňolem se seznámí s šéfredaktorem La Vanguardia → reportér na Světové výstavě 1889 v Paříži., kde následně s malou přetržkou zůstává až do roku 1895. Vize zcestovalého umělce následně pomáhají budovat katalánský modernismus (Cau Ferrat, Els Quatre Gats, *Pèl & Ploma*). Později je velice angažovanou postavou kulturního světa i během noucenstismu. Spoluautor plánu vytvoření Poble Espanyol v Barceloně.



Portrét – Miquel Utrillo
(Santiago Rusiñol, 1891)



Nalevo: **Portrét – Enric Prat de la Riba** (M. Utrillo, 1917)
Napravo: **Sitges al segle XX** (M. Utrillo, 1895)

Joan Llimona i Bruguera (1860-1926)

- Barcelonský malíř ze známé umělecké rodiny, zastupuje silně katolické křídlo modernistů. Zakládající člen Cercle Artístic de Sant Lluc (Torras i Bages, Gaudí). Studoval architekturu, nicméně školu nakonec nedokončil. V roce 1879 cesta do Říma, později pobyt v Benátkách a Madridu. Po návratu do Barcelony (1884) začíná svou malířskou dráhu, poprvé vystavuje ještě ten samý rok.
- Osobní krize ho v roce 1890 vede k silnému příklonu k náboženství, které později zcela ovládne jeho dílo. Celkově za život vytvořil přes 300 známých obrazů, věnoval se též nástěnné malbě. Mezi jeho nejznámější malby patří *Lectura* (1891), *Noia llegint* (1905) a *Tornant del tros* (1896) – tento obraz je zajímavý tím, že pod tímto obrazem se na stejném plátně nachází jiný Llimonův obraz, *La mort sobtada*, který se roku 1893 nedočkal dobré kritiky, proto posloužil jako výchozí bod nového díla. Nachází se v MNAC. Llimonovy nástěnné malby najdeme kupříkladu v Palau de la Música Catalana, v katedrále ve Vicu či v montserratské bazilice.



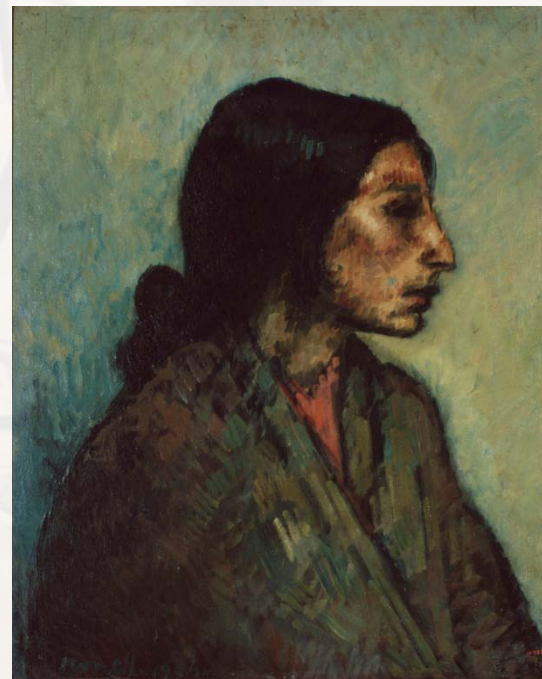
Lectura
(Joan Llimona, 1891)



Tornant del tros
(Joan Llimona, 1896)

Isidre Nonell i Monturiol (1872-1911)

- Barcelonský malíř, jedna z nejmódnějších postav kat. modernismu a postmodernismu. V mládí se přátelil s dalším významným malířem – Joaquimem Mir (vyrostli ve stejné čtvrti). Malířství se učí v ateliérech různých dobových malířů, později i na barcelonské Escola de Belles Arts, kde on a Joaquim Mir, Ricard Canals, Ramon Pichot, Juli Vallmitjana a Adrià Gual zakládají neformální umělecké seskupení *Colla del Safrà* (Colla de Sant Martí; neboť většina jejich děl byla namalována právě tam).
- První díla vystavuje již v roce 1891, nicméně malířství se může věnovat díky finančnímu zajištění svými rodiči – sám se svou tvorbou dokáže uživit jen ve dvou letech před svou smrtí. V letech 1894-1904 spolupracuje jako kreslíř a ilustrátor s některými periodiky (*La Vanguardia*, *L'Esquella de la Torratxa*, *Pèl & Ploma*). Během let 1897-1900 pobývá v Paříži.
- Po návratu do Barcelony začíná svou známou kolekci cikánek, později vystavuje v různých barcelonských galeriích. Jeho dílo se pohybuje mezi postimpresionismem a expresionismem, hodně se věnoval figurální kresbě, ztvárňoval především osoby marginalizované tehdejší společností. Umírá v únoru 1911 na tyfus.
([VIDEO](#))





Na předchozí straně:

Parella de gitanos
(Isidre Nonell, 1904)

La Pelona
(Isidre Nonell, 1904)

Dues gitanes
(Isidre Nonell, 1903)

Joaquim Mir i Trinxet (1873-1940)

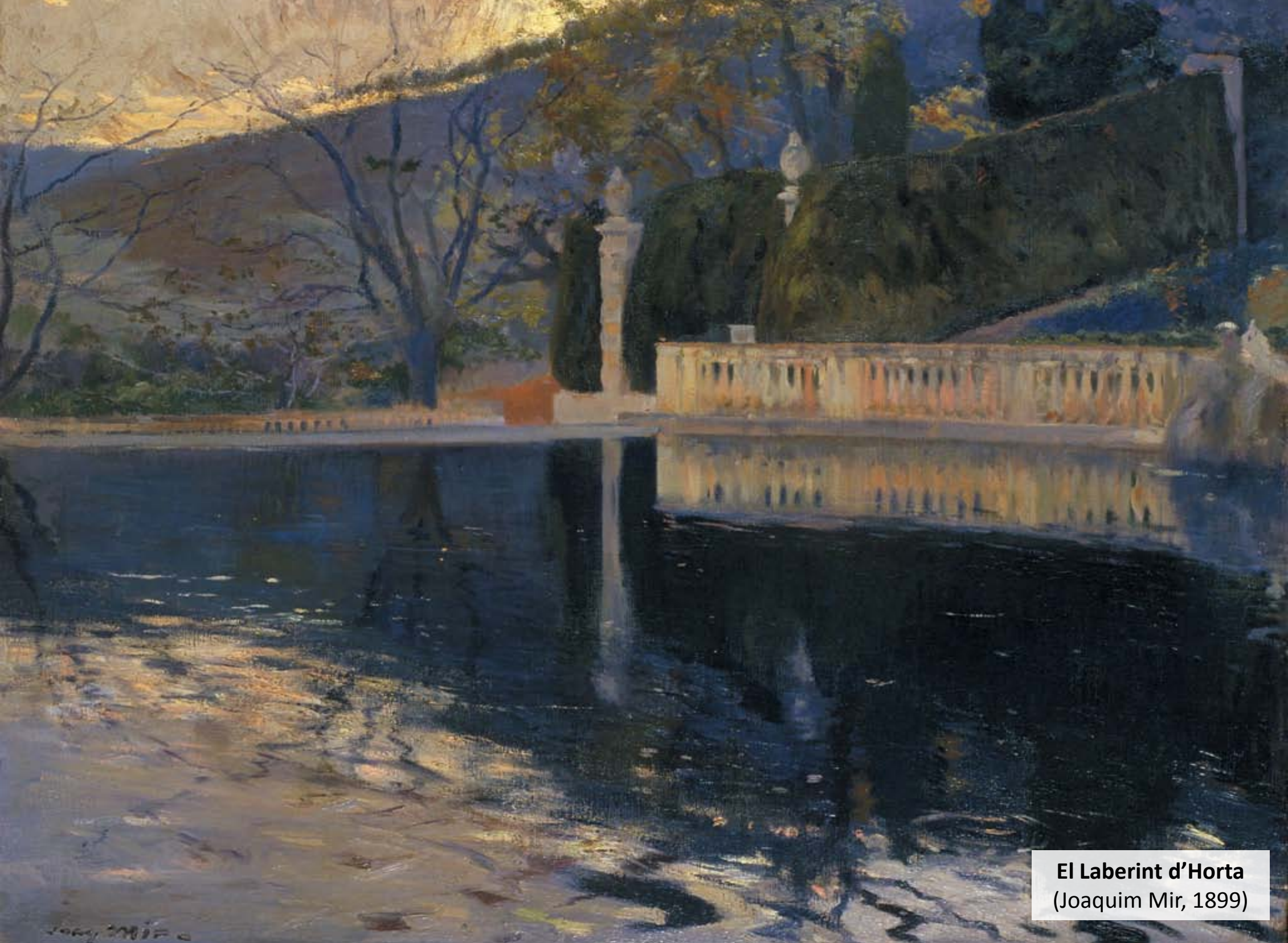
- Barcelonský malíř, již od mládí plně integrovaný do kat. uměleckých kruhů. Proslul zejména jako krajinář, jeden z nejlepších v kat. historii. Roku 1893 spolu s Isidrem Nonellem zakládá neformální umělecký spolek *Colla del Safrà*. Od roku 1899 pravidelným štamgastem u Els Quatre Gats.
- V tom samém roce se vydává do Madridu a na Mallorku spol. se S. Rusiñolem – tam stráví 5 let a namaluje asi 100 obrazů. Na rozdíl od svého přítele z dětství (Nonell) nikdy neokusí bohémský život Paříže.
- Pobyt na Mallorce sponzoruje Mirův strýc z matčiny strany, velkopodnikatel Avel·lí Trinxet, který s mladým umělcem uzavře mecenášskou smlouvu → v letech 1902 a 1913 na oplátku vytváří velké nástěnné malby v Casa Trinxet. Již v té době ale vztah se strýcem spíš komplikovaný, později ze smlouvy vykoupen Avel·lího synem Franceskem.



Pamětní deska na domě na c/Gran de Gràcia 117-121, kde J. Mir roku 1940 zemřel

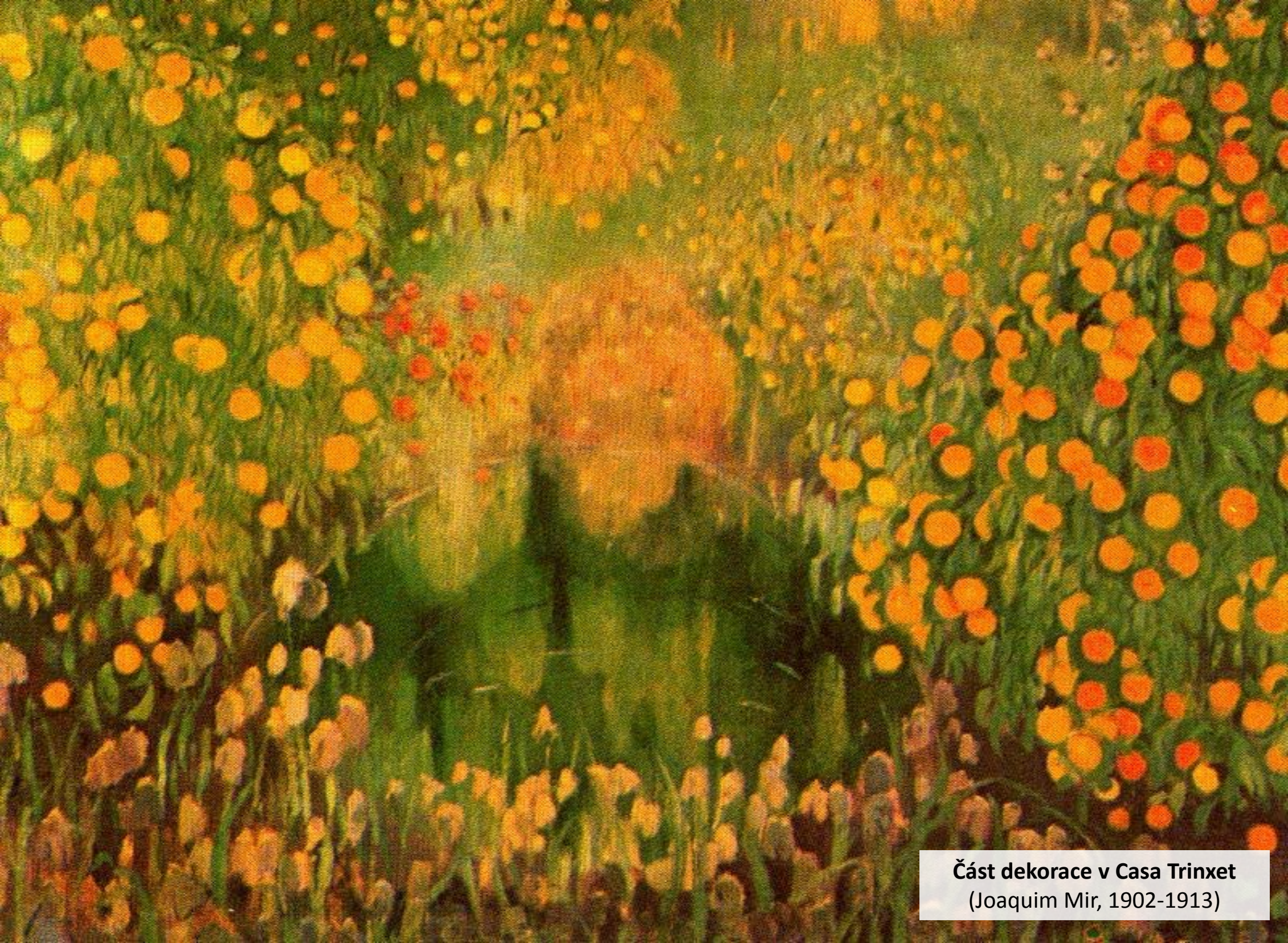
Joaquim Mir i Trinxet (1873-1940)

- Během pobytu na Mallorce došlo u Mira k záhadnému pádu ze skály při malování krajiny → následně trpí depresemi a v letech 1905-1906 je internován v psychiatrické léčebně Institut Pere Matas (Reus). Po ukončení léčby prožívá klidný a úspěšný život, jeho dílo získává na kvalitě.
- Následující roky pobývá ve vesnicích Aleixar a Maspujols, později sídlí v Mollet del Vallès a Caldes de Montbui. Roku 1921 se žení a stěhuje se do Vilanova i la Geltrú (Casa Mir). V té době je již známým a často i v zahraničí vystavovaným malířem, zlepšuje se jeho finanční situace. Španělskou občanskou válku přežil ve svém sídle ve Vilanově, avšak ihned po ní byl kvůli podezření ze spolupráce s republikány několik dní uvězněn → zdravotní komplikace, smrt v dubnu 1940 v Barceloně, pohřben ve Vilanově.
- Jeho dílo je plné barev (přezdívalo se mu „Španělský Van Gogh“) a v kontextu katalánského malířství velice originální. Většinu obrazů namaloval na Mallorce či v oblasti Camp de Tarragona. Jeho díla jsou dnes k vidění v řadě katalánských galerií (MNAC, Museu del Modernisme, Museu de Badalona, Fundació Gòdia). Mezi jeho nejvýznamnější obrazy patří: *Sol i ombra* (1894), *La catedral dels pobres* (1898), *El Laberint d'Horta* (1899), *El roc de l'estany* (1903), *El poble escalonat* (1909), *La joia* (1910), *Lliris i llot* (1918), *Paisatge de Canyelles* (1922-1930). Další výtvarná díla [zde](#). ([VIDEO](#))

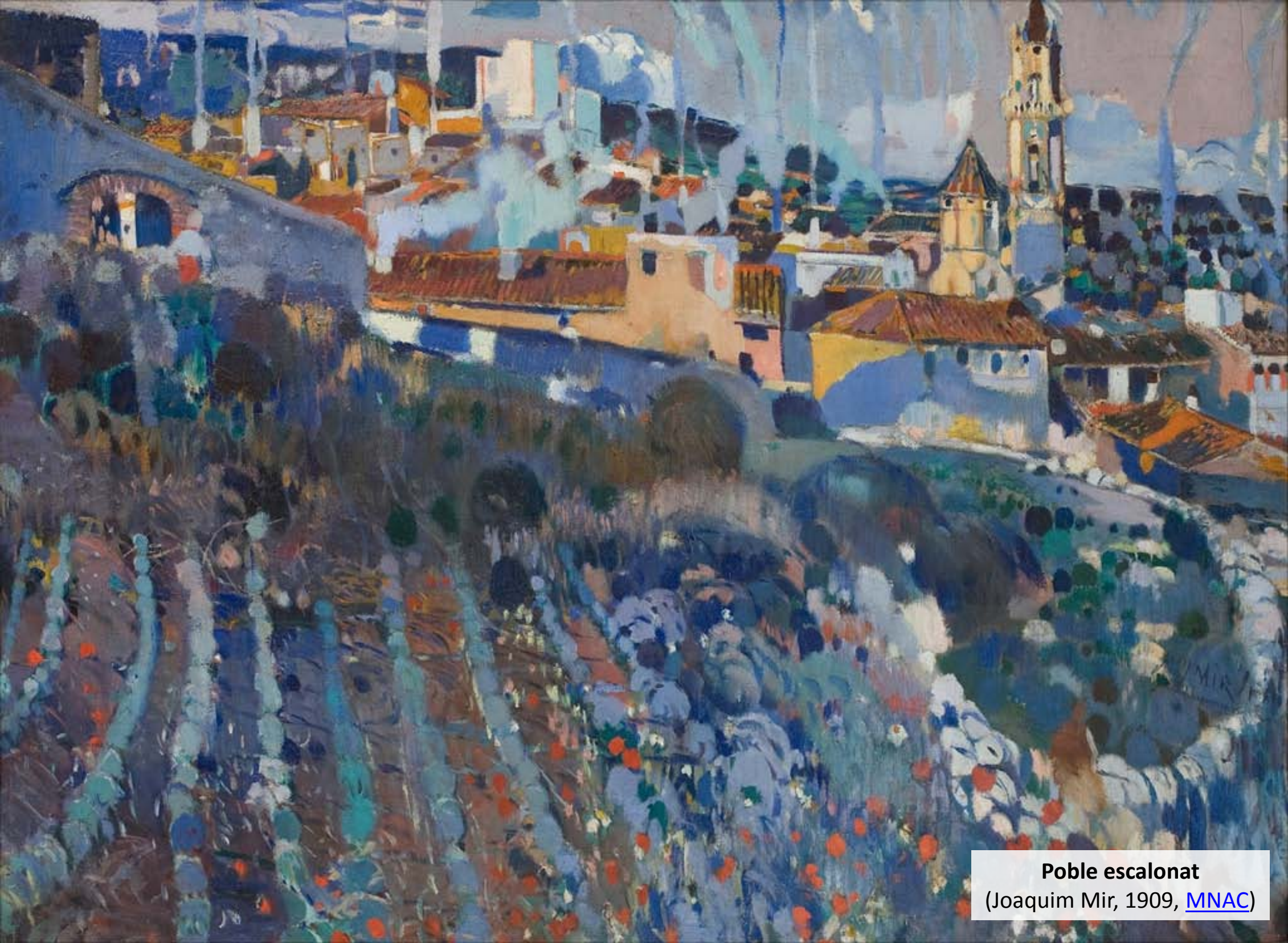


El Laberint d'Horta
(Joaquim Mir, 1899)

Joaquim Mir



Část dekorace v Casa Trinxet
(Joaquim Mir, 1902-1913)



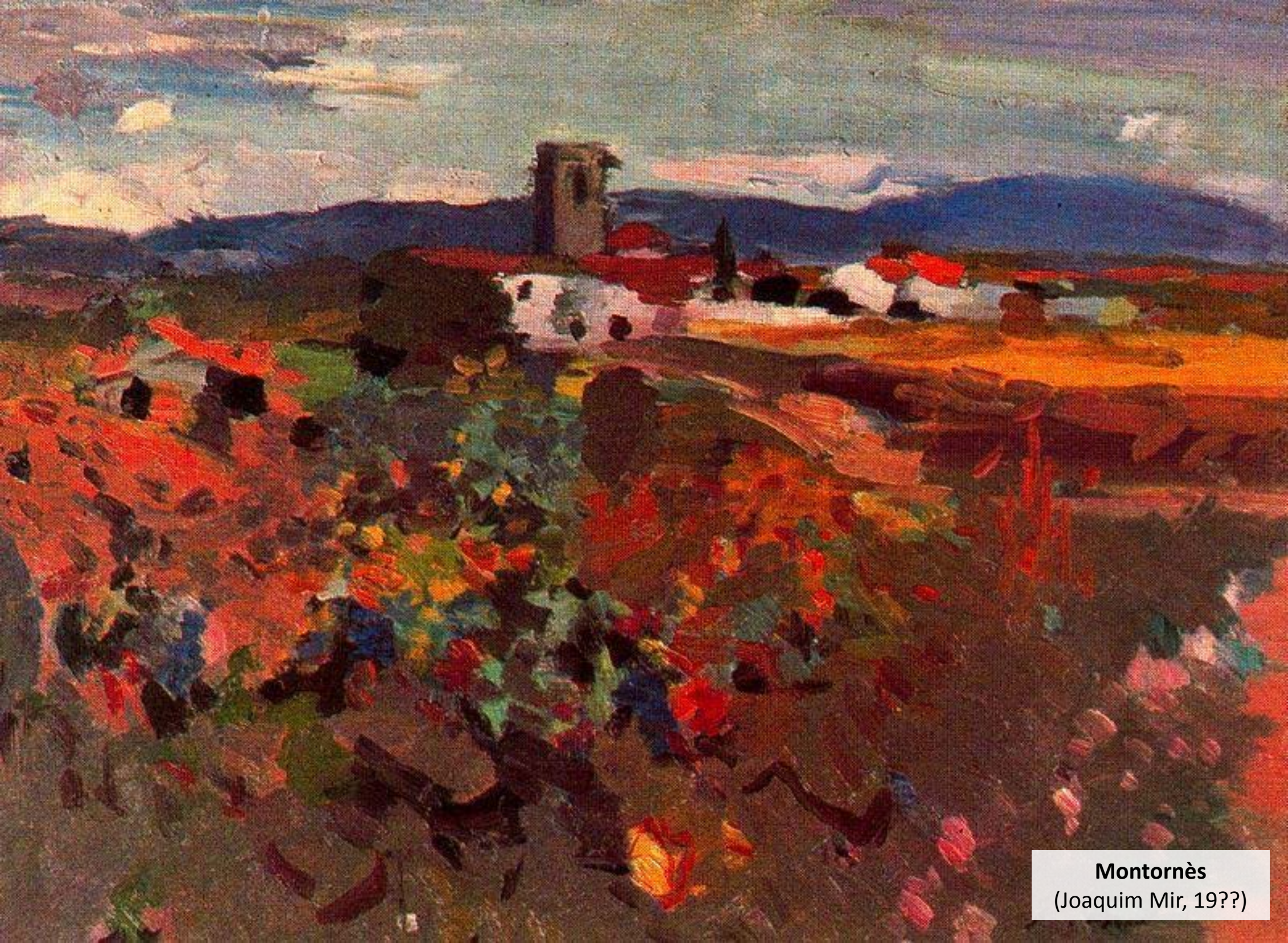
Poble escalonat
(Joaquim Mir, 1909, [MNAC](#))



La joia
(Joaquim Mir, 1910)



Afores d'Andorra
(Joaquim Mir, 19??)



Montornès
(Joaquim Mir, 19??)

Modest Urgell i Inglada (1839-1919)

- Všestranný umělec – dramatik a malíř. V mezinárodním měřítku proslul zejména svými krajinami. Vystudoval malbu na barcelonské Escola de la Llotja, kde později působil i jako pedagog (ovlivnil tak slavné malíře jako Joan Miró či Pablo Picasso).
- Již během svého života byla jeho malířská tvorba hodně oceňována na domácích i mezinárodních výstavách, malířství ho dokázalo dobře uživit. Na přelomu století působil i jako dramatik – napsal přibližně desítku relativně úspěšných her. Ovlivněn realismem a romantismem, v jeho díle se nejčastěji objevuje katalánský venkov a hlavními tématy jsou živo, smrt a tajemno.



Nalevo: **Platja** (okolo 1900)



Napravo: **Paisatge** (okolo 1895)

Ricard Opisso i Sala (1880-1966)

- Kreslíř a karikaturista, jeden z nejlepších glosátorů katalánského společenského života. Narozen v Tarragoně do umělecko-žurnalistické rodiny. Již odmalička rád kreslil, nic jiného ho nezajímalo. Jako 12letý vstoupil do učení ke Gaudímu, který ho později doporučil za člena Cercle Artístic de Sant Lluc, jinak je naprostým kreslířským autodidaktou.
- Roku 1900 poprvé vystavuje, spolupracuje i s lidmi okolo Els Quatre Gats. V letech 1901-1903 žije v Paříži, kde později publikuje první v prestižních časopisech. V Katalánsku se stává jedním z nejžádanějších karikaturistů, jeho glosy společenského života si udržují velkou oblibu i po občanské válce, má široký tematický záběr. Spolupracuje s *Quatre Gats*, *Pèl & Ploma*, *Joventut*, *Cu-Cut*, *La Campana de Gràcia*, *L'Esquella de la Torratxa* apod.



Cafè d'estiu
(kresba, okolo 1900)

Další osobnosti malířství v *modernisme*

- **Josep Masriera i Manovens (1841-1912):** Podnikatel, zlatník a malíř. Člen významné umělecké rodiny. Cestovatel, kritik a teoretik umění. Do Katalánska pomohl importovat řadu uměleckých vlivů (z Francie, Japonska), a tak ho lze považovat za jednoho ze zakladatelů katalánského modernismu. Jako malíř proslul zejména jako krajinář.
- **Francesc Masriera i Manovens (1842-1902):** Malíř, spisovatel a zlatník. Hodně cestoval, dlouhé roky studoval v zahraničí. Jeho specializací byly portréty, získával zakázky od nejvýznamnějších klientů, jeho dílo však nebylo příliš originální.
- **Sebastià Junyent i Sans (1865-1908):** Barcelonský malíř pohybující se mezi realismem a symbolismem. Působil též jako designér nábytku či knižních vazeb a ráků. Pojilo ho přátelství s Pablem Picassem, pro něhož byl v Barceloně důležitým člověkem, jenž mladého Andalusana uvedl do místního života.
- **Oleguer Junyent i Sans (1876-1956):** Scénograf, malíř, kreslíř, antikvář a cestovatel. Vystudoval na slavné barcelonské umělecké akademii La Llotja, později několik let žije v Paříži. Působil především jako scénograf (Liceu), postaral se o kulisy řady významných barcelonských divadelních představení v prvních desetiletích 20. stol. Jeho malířská tvorba není příliš známá.



J. Masriera
1903

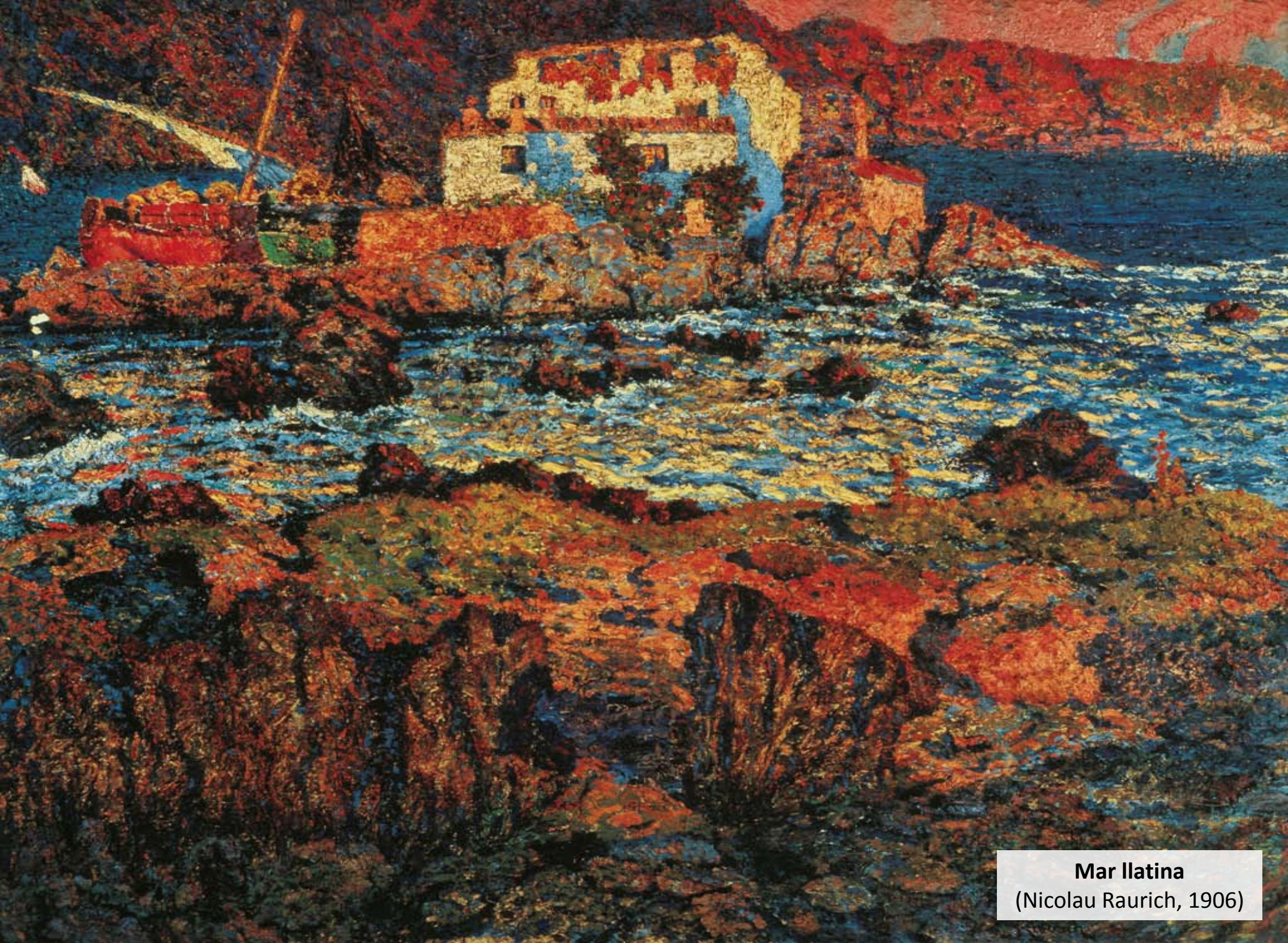
Paisatge
(Josep Masriera, 1903)



Mercat oriental
(Oleguer Junyent, 1908)

Další osobnosti malířství v *modernisme*

- **Joan Brull i Vinyoles (1863-1912):** Výrazná postava katalánského malířství na přelomu 19. a 20. stol. Zástupce symbolismu, specializace na portréty. Mezi jeho významná díla patří *Les nimfes de l'Ocàs* (1899), *Somni* (1906) či *Paisatge nocturn amb dues noies* (1910).
- **Nicolau Raurich i Petre (1871-1945):** Studoval malířství na mnoha akademiích po celé Evropě (Barcelona, Madrid, Paříž, Mnichov, Londýn), avšak rozhodujícím pro něj byl dlouhý pobyt v Římě (1895-1899). V té době získává první ocenění, později sbírá další a další. I přesto dnes není moc známým autorem, o jeho životě toho též mnoho nevíme. Většinu života prožil v ateliérech na katalánském pobřeží. Proslul zejména svými krajinami. Mezi ty nejznámější patří *Pantans de Nemi* (1897) a *Mar llatina* (1906).
- **Hermen Anglada i Camarasa (1871-1959):** Významný představitel postimpresionisme, jeden z nejznámějších katalánských malířů v zahraničí, avšak nepříliš známý ve své vlasti. V letech 1894-1914 žil a tvořil v Paříži a i když občas se do Katalánska vracel a udržoval kontakty s elitou *modernisme*, je mnohem více spojený s francouzskou výtvarnou scénou. Po roce 1914 návrat do Španělska (Mallorca). ([VIDEO](#))
- **Adrià Gual i Queralt (1872-1943):** Dramaturg, scénograf, divadelník, tvůrce plakátů k divadelním hrám, symbolistický malíř a průkopník katalánské kinematografie. Autor několika desítek divadelních her a několika sbírek poezie. ([VIDEO](#))



Mar Ilatina
(Nicolau Raurich, 1906)



La dona
(Hermen Anglada, 1904)